

Concelleiros estradenses I. Democracia (1975-2011)

Gisèle Maïssa Rodrigo*
gmaissar@gmail.com

Resumo. As primeiras eleccións xerais en España, despois do réxime de Franco, celebráronse en 1977 e as primeiras locais en 1979. Dende ese momento o Concello da Estrada contou con persoas elixidas polos cidadáns que quixeron unir os seus esforzos para traballar polo seu pobo. Este artigo quere facer a lista cronolóxica destas persoas que pasaron polo Concello representando aos seus electores, dende a instauración da democracia nos municipios, ata o ano 2011, onde quedou formada a Corporación municipal actual.

Abstract. The first general elections in Spain, after the Franco regime, were held in 1977 and the first local elections in 1979. Since then, A Estrada city council had people elected by citizens who wanted to combine their efforts to work for their people. This article aims to do the chronological list of these people who was in the city council representing their electors, from the establishment of democracy in councils until the year 2011, when the current Local Corporation was set up.

Situación establecida

No ano 1975 e aínda un tempo despois da morte do xeneral Francisco Franco, as corporacións municipais estaban rexidas por diversas leis e decretos que abranguían todo o territorio do país¹.

* Agradecementos: Ao persoal da Secretaría do Excmo. Concello da Estrada. A María Josefa Martínez Barros e José Antonio Armesto Rodríguez. A Carlos Loureiro, corrector lingüístico deste texto.

1 Decreto de 17 de junio de 1955, por el que se aprueba el Reglamento de Servicios de las Corporaciones Locales (BOE núm. 196 de 15 de julio de 1955). Algúns artigos foron derogados polo R.D. 2009/2009 do 23 de decembro "por el que se modifica el Reglamento de servicios de las corporaciones locales, aprobado por Decreto de 17 de junio de 1955. (BOE núm. 313 de 29 de diciembre de 2009)".

Ley de bases de Régimen Local de 17 de julio de 1945 (Texto articulado aprobado el 16 de diciembre de 1950). Esta Lei 1950-1055 foi desenvolvida por sete Regulamentos: Reglamento de Población y Demarcación de las Entidades Locales (Decreto 17 mayo 1952.

Reglamento de organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico de las Corporaciones Locales, Decreto 17 mayo 1952.

Reglamento de Servicios de las Corporaciones Locales, Decreto de 17 junio 1955.

Reglamento de Bienes de las Entidades Locales (Decreto 27 mayo 1955 [RCL 1956, 75]);

Reglamento de Contratación de las Corporaciones Locales, Decreto 9 enero 1953.

Reglamento de Funcionarios de Administración Local, Decreto 30 mayo 1952.

Reglamento de Haciendas Locales, Decreto 4 agosto 1952.

A partir da *Ley de Bases de Régimen Local* de 1945 as corporacións locais estaban compostas por concelleiros agrupados en tres “tercios”: familiar, sindical e corporativo ou de entidades.

O primeiro, elixido polos cabezas de familia, o segundo pola organización sindical local, e o terceiro polos outros dous tercios. Para a elección corporativa (o terceiro tercio) o gobernador civil encargábase de elaborar unha lista de nomes de persoas destacadas nas entidades económicas, profesionais e culturais da localidade.

A duración dos mandatos dos concelleiros era de tres anos, renovándose parcialmente.

Os alcaldes eran designados polo Ministerio da Gobernación: o ministro nomeaba ós alcaldes das principais cidades, e o gobernador de cada provincia os das cidades e vilas máis pequenas. O mandato dos alcaldes non tiña prazo fixo.

As primeiras eleccións locais foron en 1948². Nunca houbo gran participación electoral, situación claramente explicable dado o sistema imperante e o nulo interese da cidadanía por unhas eleccións nas que non se sentían implicados.

A forma de seren designados os concelleiros na etapa do franquismo a través dos tres tercios, era un xeito para poder controlar os Concellos; pero a partir dos anos sesenta designáronse persoas (no tercio familiar e sindical) que non estaban vinculadas ao réxime e mesmo xente que formaba a oposición democrática ao sistema imperante.

Aínda que houbo certas variacións no sistema de elección, esta configuración dos Concellos mantívose ata que despois da Constitución (1978) a nova lexislación estableceu que as eleccións municipais serían por sufraxio universal entre as candidaturas presentadas polos partidos políticos ou agrupacións de electores.

Decreto ley 7/1974, de 21 de diciembre, por el que se aprueba el Estatuto Jurídico del Derecho de Asociación Política. (BOE núm. 306 de 23 de diciembre de 1974)

Ley 41/1975, de 19 de noviembre, de Bases del Estatuto de Régimen Local. (BOE núm. 280 de 21 de noviembre de 1975)

2 “Las elecciones municipales de 1948, plantearon por primera vez desde la guerra civil el enfrentamiento entre varias opciones políticas. Evidentemente, la restricción del cuerpo electoral, limitado a los cabezas de familia, indica la credibilidad que podía inspirar el llamamiento. No obstante, en toda España se enfrentaron candidatos oficiales del «Movimiento» y candidaturas no oficiales” Javier García Fernández (Profesor de Dereito Político) *El País* 1977.

O Alcalde era nomeado directa e libremente polo poder central. A *Ley 41/1975, de 19 de novembro, de Bases del Estatuto de Régimen Local* (BOE nº 280 de 21 de novembro) explica na súa base cuarta, art. 1 e ss:

“El Ayuntamiento:

Uno. La Corporación Municipal o Ayuntamiento ostenta la representación legal del Municipio y está compuesta por el Alcalde y los Concejales. El gobierno y administración del Municipio corresponde a la Corporación Municipal y al Alcalde.

Dos. Los Concejales de cada Ayuntamiento pertenecerán, con representación orgánica, por terceras partes iguales a los grupos familiar, sindical y corporativo (...)

Podrán ser candidatos elegibles los vecinos que, perteneciendo a cada cauce orgánico, sean proclamados en la forma que se determine, previa presentación acomodada a los principios siguientes:

- a) Para el grupo orgánico familiar la presentación se regulará de acuerdo con lo que establece la legislación vigente, además de la posibilidad de propuesta por las asociaciones familiares y las asociaciones políticas reconocidas al amparo del Decreto-ley de veintiuno de diciembre de mil novecientos setenta y cuatro, en la forma que se determine.
- b) Para el grupo sindical se estará al sistema previsto en las normas de carácter sindical, que deberán asegurar la debida paridad entre trabajadores y empresarios en las vacantes a cubrir.
- c) Para el grupo corporativo, la presentación se efectuará por acuerdo de las entidades y corporaciones radicadas en el término municipal que reúnan las condiciones que se establezcan.

El número de candidatos a Concejales será, al menos, el doble de las vacantes correspondientes a cada tercio.

Serán electores todos los vecinos del Municipio incluido en el censo electoral, mediante sufragio articulado que incluya a los tres cauces o grupos representativos, emitido de forma directa, igual y secreta.

Tres. El número de Concejales, que no podrá ser superior a treinta y seis ni inferior a seis, se determinará en atención a la cifra de población, a su distribución en núcleos diferenciados o separados sobre el territorio y a la fusión, incorporación o agregación de otros términos que se haya efectuado.

Cuatro. El mandato de los Concejales durará seis años, renovándose los Ayuntamientos por mitad cada tres (...)

Cinco. El Alcalde y los Concejales, cualquiera que sea el grupo a que éstos pertenezcan, representan a la población del Municipio, deben servir al bien común y no estarán ligados por mandato imperativo alguno.

Seis. El cargo de Concejales es obligatorio y gratuito, sin perjuicio de las indemnizaciones que puedan corresponderle en el ejercicio de su cargo”.

Nos seguintes artigos establecíanse as incapacitacións e incompatibilidades para ser concelleiro.

O artigo nove explica as causas polas que se cesa como concelleiro, entre elas:

“b) Cuando sin causa justificada se incumpla el deber de asistencia a tres sesiones consecutivas, o a seis que no lo sean, del Pleno del Ayuntamiento, en el plazo de doce meses”.

A base quinta da devandita Lei explicaba as características do cargo de Alcalde indicando por vez primeira a duración do seu mandato:

“Uno. El Alcalde será elegido mediante votación secreta efectuada por los Concejales del Ayuntamiento. Serán proclamados candidatos los vecinos de la localidad que lo soliciten de la Junta Municipal del Censo y reúnan alguna de las condiciones siguientes:

Primera. Ser o haber sido Alcalde o Concejel del propio Ayuntamiento.

Segunda. Ser propuesto por vecinos incluidos en el censo electoral del respectivo Municipio en número no inferior a mil o al uno por ciento del total de electores.

Tercera. Ser propuesto por cuatro Consejeros locales del respectivo Consejo Local del Movimiento.

Las Asociaciones políticas, reguladas en el Decreto-ley siete/mil novecientos setenta y cuatro, de veintiuno de diciembre, podrán proponer candidatos en la forma que se determine.

Para ser elegido será necesario el voto favorable de las dos terceras partes del número legal de Concejales; si en primera votación no se obtuviera dicha mayoría, se repetirá la misma entre los dos candidatos que hubieren obtenido mayor votación, bastando entonces para ser elegido la mayoría simple.

Dos. El cargo de Alcalde durará seis años, siéndole de aplicación las causas de incapacidad, incompatibilidad, cese y renuncia establecidas en la Base cuarta para los Concejales.

La destitución, por actos graves contrarios al orden público, falta de probidad o negligencia notoria en el cumplimiento de sus deberes, a que hace referencia la Base cuarta, apartado nueve, letra c), se acordará por el Ministro de la Gobernación, previa instrucción de expediente, con audiencia del interesado e informe de la Corporación.

El destituido no podrá presentarse a la reelección durante un plazo no inferior a seis años.

Asimismo, procederá la suspensión en el ejercicio de sus funciones, en los mismos supuestos establecidos para los Concejales (...).

Tres. El Alcalde es Presidente de la Corporación y dirige la administración municipal. Le corresponde representar al Ayuntamiento, la superior dirección, inspección e impulso de los servicios y obras municipales, ejercer las facultades de carácter económico y sancionadoras que la Ley le asigne, así como todas aquellas, atribuciones que no estén expresamente conferidas a otro órgano municipal.

Ostentará la delegación del Gobierno en la localidad, cuando expresamente se le confiera, con carácter revocable y discrecional de conformidad a su legislación específica.

El Alcalde designará, de entre los Concejales, Tenientes de Alcalde, en el número que se determine, no superior a la tercera parte del total de los Concejales. Le sustituirán en los casos de vacante, ausencia o enfermedad, por el orden en que hayan sido designados, y podrán ejercer, por delegación del Alcalde, atribuciones, por razón del territorio y de los servicios. Asimismo, el Alcalde podrá delegar atribuciones en el resto de los Concejales.

Los Alcaldes percibirán las asignaciones que se consignent en los Presupuestos de acuerdo con lo que legalmente se establezca”.

Na base sétima explícanse as atribucións dos órganos colexiados municipais:

“Uno. Corresponde al Pleno de la Corporación, dentro de la capacidad y competencia del Municipio, aprobar las directrices, planes y programas de actuación municipal; la adopción de los acuerdos de mayor trascendencia, tales como los referentes a la constitución de la propia Corporación o a la organización municipal, régimen económico, fiscal y financiero, ordenanzas y reglamentos, actos de disposición atendiendo a la naturaleza del bien o derecho y planes territoriales y urbanos de acuerdo con su legislación específica. Ejerce también la fiscalización permanente de la gestión municipal.

Dos. La Comisión Permanente, bajo la presidencia del Alcalde, será órgano de preparación de los asuntos del Pleno y de asistencia de su Presidente, ejerciendo además aquellas funciones que legalmente le sean atribuidas, así como las que por delegación de otros órganos de la Entidad le sean conferidas.

Tres. Corresponde al Alcalde convocar, presidir, suspender y levantar las sesiones y dirigir las deliberaciones, pudiendo decidir los empates con voto de calidad. La Corporación Municipal puede delegarle atribuciones determinadas en la forma que se fije (...).”.

Esta lei de bases aprobouse ao final do ano e clarificaba situacións existentes.

1975

A corporación municipal estaba composta por quince concelleiros.

Neste ano convocáronse oito sesións ordinarias do Pleno, delas unha non se puido celebrar por non reunirse o número suficiente de concelleiros e fíxose unha segunda convocatoria. Nos meses de agosto e setembro non houbo ningunha sesión do pleno por non seren convocadas.

As sesións extraordinarias neste ano foron doce.

Na sesión extraordinaria de febreiro deste ano formouse a nova corporación:

Alcalde:

Jesús José Fernández-Novoa Rodríguez (1971 a novembro 1975)

Nas eleccións por tercios foron elixidos os seguintes concelleiros:

Polo tercio de *Representación Familiar*:

Alfonso Fernández Castro

Manuel Gestoso Durán

Alejandro Puente Rico

Jenaro Codesido Lorenzo

Polo tercio de *Representación Sindical*:

Manuel Andrade Chacón

Manuel Barros Sobrino

Ramiro Obelleiro Rey

Polo tercio de *Representación de entidades Económicas, Culturales y Profesionales*:

Manuel Bermúdez Naveira

José Luis Fernández Pazo

Manuel R. Pazo Romero

Ademais continúan os seguintes concelleiros:

Polo grupo de representación familiar continúa Jesús Martínez Caramés.

Polo grupo de representación sindical continúan: Manuel Touceda Rodríguez e Jesús E. Durán Martínez.

Polo grupo de entidades continúan: Manuel Carbón Rodríguez e Ramón Isaac Rodríguez López.

No libro de actas da sesión correspondente podemos ler:

“A continuación y de conformidad con el arto. 84, párrafo 1º del Reglamento de Organización, suben al Estrado los Concejales electos que prestan juramento bajo la fórmula aprobada por Decreto núm. 2.184 de la Presidencia del Gobierno de fecha 10 de Agosto de 1963, en la siguiente forma: “Juro servir a España con absoluta lealtad al Jefe del Estado, estricta fidelidad a los principios básicos del Movimiento Nacional y demás Leyes Fundamentales del Reino, poniendo el máximo celo y voluntad en el cumplimiento de las obligaciones del cargo de Concejales para el que he sido nombrado”. Contestando el Alcalde: “Si así lo hacéis Dios y España os lo premien, y si no os lo demanden”.

Seguidamente el Sr. Alcalde les dio posesión del cargo y declaró constituido provisionalmente el Ayuntamiento”.

A sesión extraordinaria do 28 de novembro tráenos un novo Alcalde: “bajo la Presidencia de D. Manuel Paz Sánchez, como representante del Excmo. Sr. Gobernador Civil de la Provincia y con asistencia del Sr. Alcalde saliente D. José Fernández-Novoa Rodríguez y del entrante D. Jesús Durán Martínez...” No punto 2º “Cese del Actual Alcalde D. José Fernández-Novoa Rodríguez y toma de posesión de D. *Jesús Durán Martínez* para igual cargo (...) Seguidamente D. Manuel Paz Sánchez toma juramento al Alcalde entrante D. Jesús Durán Martínez, que lo presta arrodillado ante el Crucifijo y con la mano sobre los Evangelios con la siguiente fórmula: “Juro servir a España con absoluta lealtad...” Concedida por la Presidencia la palabra al Sr. Fernández-Novoa Rodríguez, éste manifiesta que recibe el cese como voluntad superior y sin sorpresa, que se consideraba más un gestor que un político y que había llegado a la Alcaldía con la mirada puesta en el Progreso de su pueblo...”

1976³

Na sesión ordinaria do mes de abril, nomeáronse varios Tenentes de Alcalde, conforme ao punto 9 “Decreto de la Alcaldía sobre nombramiento de Teniente de Alcalde”:

1er. Tenente de Alcalde: Manuel Andrade Chacón

2º: Manuel Touceda Rodríguez

3º: Manuel Gestoso Durán

4º: Alfonso Fernández Castro

5º: José Luis Fernández Pazo

6º: Alejandro Puente Rico

Dende ese mes e ata final do ano houbo 7 sesións extraordinarias e 6 ordinarias. No mes de setembro maniféstanse condolencias polo falecemento do Concelleiro Ramiro Isaac Rodríguez López. Na

3 O mércores 15 de decembro de 1976 celebrouse en España o referendo no que se plantexaba á poboación a aprobación ou non da Ley para la Reforma Política aprobada nas Cortes. A pregunta plantexada foi “¿Aprueba el Proyecto de Ley para la Reforma Política?”. O resultado final foi a aprobación do proxecto ao recibir o apoio do 94,17% dos votantes. A participación foi moi elevada: o 77,8 por cento dos electores.

sesión de novembro renuncia un concelleiro: no punto 13º “Instancia del Concejal Manuel Pazo Romero (...) El Pleno considera procedente la aceptación de la renuncia al cargo de Concejal”.

Seguía a mesma composición do Concello Pleno.

1977⁴:

Seguía a mesma composición da Corporación. Ao longo do ano convocáronse 22 sesións extraordinarias (unha delas non tivo lugar por falta de concelleiros) e tres sesións ordinarias, unha delas (20 maio) tivo que celebrarse en segunda convocatoria por acudir só o Alcalde e tres concelleiros. No mes de xullo tampouco se celebra unha sesión extraordinaria por falta do número suficiente de asistentes.

Na sesión extraordinaria do mes de marzo, no punto 3º atopamos que a composición do grupo de concelleiros varía:

“Dar cuenta de resolución del Gobierno Civil declarando la pérdida de condición de Concejal de D. Manuel Pazo Romero.- Se da lectura al Pleno de un escrito del Excmo. Gobernador Civil de la Provincia de fecha 22 de febrero último, en el cual se dicta la siguiente resolución: “Visto el expediente tramitado al respecto por el Ayuntamiento de La Estrada, en el que se declara la falta de asistencia sin causa justificada a más de seis sesiones consecutivas y diez non consecutivas en el término de doce meses del Concejal del citado Ayuntamiento D. Manuel Pazo Romero.

De conformidad con lo dispuesto en el núm. 1 del art. 81 de la Ley de Régimen Local y en el núm. 2 del art. 36 del Reglamento de Organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico de las Corporaciones Locales, he resuelto declarar la pérdida de condición del Concejal del Ayuntamiento de La Estrada, de D. Manuel Pazo Romero.

Contra la presente resolución se podrá interponer recurso (...)”

El Pleno se da por enterado”.

1978

Neste ano houbo 7 convocatorias de Plenos ordinarios, non se celebrou en primeira convocatoria a do mes de febreiro por estar soamente o Alcalde e 5 concelleiros, e tendo lugar, en segunda convocatoria, dous días despois. No mes de maio non se convoca a sesión correspondente por non haber asuntos a tratar.

4 As primeiras eleccións xerais foron en 1977 e as primeiras eleccións locais en 1979.

Houbo 23 convocatorias de sesións extraordinarias, en catro casos non se celebrou a sesión por non reunir o número necesario de integrantes.

Neste ano redactouse a Constitución Española, aprobada polas Cortes en sesións plenarias do Congreso dos Deputados e do Senado celebradas o 31 de outubro de 1978, sendo ratificada polo pobo español en referendo o 6 de decembro de 1978 e sancionada por S.M. o Rei ante as Cortes o 27 de decembro de 1978.

No seu título VIII: Da organización territorial do Estado, no seu capítulo segundo, da Administración local, o artigo 140 di:

“A Constitución garante a autonomía dos municipios. Estes gozarán de personalidade xurídica plena. O seu goberno e administración correspóndelles ós seus respectivos concellos, integrados polos alcaldes e mailos concelleiros. Os concelleiros serán elixidos polos veciños do municipio mediante sufraxio universal, igual, libre, directo e secreto, na forma establecida pola lei. Os alcaldes serán elixidos polos concelleiros ou polos veciños. A lei regulará as condicións nas que proceda o réxime de concello aberto”.

1979

Ata o mes de marzo houbo 6 sesións extraordinarias. A sesión do mes de xaneiro non se convocou por falta de asuntos a tratar.

O Secretario do Concello é dende 1970 José Antonio Armesto Rodríguez que se mantén no seu posto ata a súa xubilación no ano 2007 (estivo xa anteriormente neste destino no ano 1966 (maio) ata 1967 (abril), dende o cal marchou a Caldas de Reis para voltar definitivamente á nosa vila o 1 de abril de 1970.

No mes de abril formouse unha nova corporación que saíu das primeiras eleccións democráticas locais celebradas o 3 de abril deste ano. Houbo nesa sesión unha ausencia. Eran xa 21 concelleiros.

UNIÓN DE CENTRO DEMOCRÁTICO

Jesús Esteban Durán Martínez

Manuel Barros Sobrino

Manuel Docampo Pego

Adolfo Frey Canicoba

José Vázquez Durán

Aurelio Eiras Paredes

José Antonio López Pampín

Casa consistorial da Estrada.

Ángel R. Crespo Duarte
 José Couceiro Constenla
 Manuel Bernárdez Sanluís
 José Antonio Neira Rodríguez
 Elvira Fernández Díaz

AGRUPACIÓN INDEPENDIENTE Y DEMOCRÁTICA DA ESTRADA:

María Begoña Domínguez Aurrecoechea
 Orlando Cabanas Bouzón

DEMÓCRATAS INDEPENDIENTES DE LA ESTRADA:

Honorino Silva Rico
 Salvador Festa Nogueira

PARTIDO SOCIALISTA OBRERO ESPAÑOL

Manuel Ángel Rey Chao

COALICIÓN DEMOCRÁTICA:

José Miguel Picáns Brea

COALICIÓN UNIDADE GALEGA:

José Rojo Pombo

Manuel Sanmartín Obelleiro

Guillermo Rodríguez Galán

Con 15 votos é proclamado Alcalde *Jesús Durán Martínez*.

Na sesión extraordinaria do mes de maio e por renuncia do nº 1 de Unidade Galega (José Rojo Pombo) toma posesión o nº 4 da candidatura, Manuel Torres Lea.

A sesión ordinaria dese mes de maio non se celebra por non ser convocada. Dende ese momento e ata fin de ano houbo 12 sesións extraordinarias e 3 ordinarias.

Por primeira vez aparece algunha muller no goberno municipal.

1980

Corporación de 21 membros: Alcalde e 20 Concelleiros. Os membros da corporación municipal cobran asignación pola asistencia ás reunións.

Salientamos a presenza nesta corporación de mulleres, as dúas que xa estaban.

Alcalde: *Jesús Durán Martínez*

Elvira Fernández Díaz

Manuel Barros Sobrino

Manuel Docampo Pego

Aurelio Eiras Paredes

Manuel Bernárdez Sanluís

Honorino Silva Rico

Manuel Sanmartín Obelleiro

Mª Begoña Domínguez Aurrecoechea

Adolfo Frey Canicoba

José Vázquez Durán

Antonio López Pampín

Ángel Crespo Duarte

José Couceiro Constenla

José Antonio Neira Rodríguez
 Orlando Cabanas Bouzón
 Salvador Festa Nogueira
 Manuel Ángel Rey Chao
 José M. Picáns Brea
 Manuel Antonio Constenla Filloy (en lugar de Manuel Torres
 Lea (1979)
 Guillermo Rodríguez Galán

Celebráronse só dúas sesións ordinarias. As nove restantes non tiveron lugar por non seren convocadas ou por falla de asuntos a tratar.

Sí se celebraron 22 sesións extraordinarias (moitos días dúas seguidas).

As actas estaban redactadas en castelán e asinadas por todos os Concelleiros.

1981

Segue a mesma corporación. No mes de marzo non se celebra a sesión ordinaria por non ser convocada, o mesmo ocorre en maio, xuño, xullo, agosto, setembro, outubro e decembro. Houbo 18 sesións extraordinarias, nalgúns casos tres sucesivas o mesmo día.

Nunha sesión do mes de abril aparece, por primeira vez, a transcripción dunha moción en galego (punto 6º) presentada polo concelleiro Rey Chao sobre “*los sucesos del 23 de Febrero pasado*”.

No mes de setembro queda designada como concelleira Dolores Araújo Arias polo cese voluntario de Mª Begoña Domínguez Aurrecochea (que no punto 23 fai dación da cantidade que lle corresponde por asistencias ás reunións no Concello para unha gardería ou hospital).

No punto 24 J.A. López Pampín dimite como concelleiro.

A sesión extraordinaria do mes de outubro é presidida polo segundo Tenente de Alcalde M. Barros Sobrino.

O número de ausencias dos concelleiros ás sesións segue a ser moi alto, non atopando ningunha ocasión, neste ano, en que estivesen todos os membros. Catro, cinco, sete e máis ausencias eran “normais”.

1982

A composición da corporación segue a ser a mesma.

As sesións ordinarias de xaneiro, marzo, abril, maio, xuño, xullo, setembro, outubro, novembro e decembro (10 meses) non se celebran por non seren convocadas.

Celebráronse 12 sesións extraordinarias ao longo do ano.

1983

Ata maio celebráronse 5 sesións ordinarias e 5 extraordinarias. O día 8 de maio houbo eleccións municipais e o día 23 procedeuse á constitución da nova Corporación Municipal cunha soa muller entre os concelleiros.

CANDIDATURA INDEPENDIENTE DA ESTRADA (C.I.D.E.)

Jesús Esteban Durán Martínez
 Elvira Fernández Díaz
 José Pena Torreiro
 Manuel Bernárdez Sanluís
 Juan Dopazo Lubián
 Manuel Rodríguez González
 Aurelio Eiras Paredes,
 Orlando Cabanas Bouzón
 José Vázquez Durán
 Salvador Festa Nogueira

ALIANZA POPULAR EN COALICIÓN CO PARTIDO DEMÓCRATA POPULAR E UNIÓN LIBERAL (A.P. - P.D.P.-U.L)

Manuel Reimóndez Portela
 Antonio Garrido Sanmartín
 Juan José Fernández González
 Manuel Goldar Soto
 Antonio Montero Figueiras
 José Antonio López Pampín
 Manuel Antonio Cajaraville Cabanas

PARTIDO SOCIALISTA DE GALICIA, PARTIDO SOCIALISTA OBRERO ESPAÑOL (PSDEG.-PSOE):

Manuel Valladares Souto
 Manuel Sanmartín Obelleiro

Rafael Luis Guerrero Martín

José Manuel Arca Pichel

Resulta elixido Alcalde: *Manuel Reimóndez Portela*.

No mes de xuño non houbo sesión ordinaria, nin en xullo nin en agosto. No mes de setembro houbo o día 29 a sesión ordinaria correspondente, nela hai que destacar que non se rexistrou ningunha ausencia. Foi a derradeira sesión ordinaria do ano. Sesións extraordinarias houbo nove.

1984

Ao longo do ano celebráronse 3 sesións ordinarias do Concello Pleno. Celebráronse 14 sesións extraordinarias. No mes de setembro falece o concelleiro Jesús Durán Martínez. No mes de outubro toma posesión pola candidatura de CIDE José Manuel Porto Regueiro.

1985

Só houbo unha convocatoria de sesión ordinaria ao longo do ano, no mes de setembro. As outras non se celebraron ou ben por non ser convocadas, ou por coincidir con festividades. As sesións extraordinarias foron 19, nalgunhas ocasións ata tres consecutivas no mesmo día.

No mes de maio renuncia o concelleiro Manuel Goldar Soto e toma posesión Manuel Antonio Constenla Filloy. Tamén é de salientar que no mes de maio aparece en galego o discurso do Alcalde no punto 3º da sesión: "*Propuesta de dar el nombre de Antón Losada Diéguez a la Calle nº 5 de las Normas*". Despois a acta segue a elaborarse en castelán.

No mes de xullo, no punto 7º apróbanse por unanimidade unha serie de artigos presentados sobre o Regulamento da Corporación.

No ámbito estatal, no mes de abril (BOE nº 80) deste ano promúlgase a *Ley 7/1985, de 2 de abril, Reguladora de las Bases del Régimen Local*. O artigo 20. 1º desta lei aclara a organización municipal⁵, cunha refundición das Disposicións legais un ano máis tarde⁶.

5 "La organización municipal responde a las siguientes reglas:

a) El Alcalde, los Tenientes de Alcalde y el Pleno existen en todos los ayuntamientos.

No mes de xuño aparece publicada no BOE (*nº 147 de 20 de junio*) a *Ley Orgánica 5/1985, de 19 de junio, del Régimen Electoral General*. Nesta norma (artigo nº 179) especificase que o número de concelleiros é de 21 nas poboacións con censo de 2001 a 50.000 habitantes.

Unhas leis necesarias e urxentes que basean a administración local en tres principios fundamentais; autonomía, democracia e suficiencia financeira.

1986

Dezanove sesións extraordinarias e dúas ordinarias ao longo do ano.

No mes de setembro, na sesión extraordinaria do día 20, celébrase a toma de posesión da concelleira Mª Carmen Viéitez Conde en substitución de Rafael Luis Guerrero Martín.

1987

Ata o mes de xullo houbo 12 sesións plenarias; 10 extraordinarias e dúas ordinarias.

O 10 de xullo teñen lugar as eleccións municipais. Os resultados son:

PNG:	7 concelleiros
AP:	6 concelleiros
PSG-PSOE:	3 concelleiros
CDS:	2 concelleiros
BNG:	2 concelleiros
IG:	1 concelleiro

b) La Junta de Gobierno Local existe en todos los municipios con población superior a 5.000 habitantes y en los de menos, cuando así lo disponga su Reglamento Orgánico o así lo acuerde el Pleno de su ayuntamiento.

c) En los municipios de más de 5.000 habitantes, y en los de menos en que así lo disponga su Reglamento Orgánico o lo acuerde el Pleno, existirán, si su legislación autonómica no prevé en este ámbito otra forma organizativa, órganos que tengan por objeto el estudio, informe o consulta de los asuntos que han de ser sometidos a la decisión del Pleno, así como el seguimiento de la gestión del Alcalde, la Junta de Gobierno Local y los concejales que ostenten delegaciones, sin perjuicio de las competencias de control que corresponden al Pleno. Todos los grupos políticos integrantes de la corporación tendrán derecho a participar en dichos órganos, mediante la presencia de concejales pertenecientes a los mismos en proporción al número de Concejales que tengan en el Pleno”.

- 6 Real Decreto Legislativo 781/1986, de 18 de abril, por el que se aprueba el texto refundido de las disposiciones legales vigentes en materia de régimen local.

O 30 do mesmo mes ten lugar a sesión plenaria de constitución da nova Corporación:

Elvira Fernández Díaz
José Carlos Mella Villar
Olimpio Arca Caldas
Manuel Somoza Carbón
Manuel Bernárdez Sanluís
José Bernardo Otero Rajoy
José Vázquez Durán
Manuel Ángel Rendo Lema
Josefina Pereiras Durán
Jesús Manuel Tallón Maceira
José Pose Souto
José Antonio Dono López
Jesús José Higinio Fernández-Novoa Rodríguez
Juan Antonio Durán Rivas
Jesús Carlos Palmou Lorenzo
Manuel Villar Grela
José Manuel Puente Míguez
Francisco Cora Castro
José Manuel Alfonso Varela Vázquez
José Antonio Neira Rodríguez
Manuel Arca Castro (ausente)

Votación de alcalde: non hai maioría absoluta e proclámase a *Elvira Fernández Díaz* por encabezar a lista que obtivo maior número de votos populares no Municipio (consonte ao artigo 196 c da Lei Orgánica Electoral).

Na sesión extraordinaria do día 30 deste mes toma posesión o concelleiro Manuel Arca Castro.

Xa con esta nova corporación e ata fin de ano celébranse 4 sesións extraordinarias e 3 ordinarias, estas últimas sen ningunha ausencia.

Na sesión ordinaria de outubro apróbase unha moción da comisión de cultura sobre “Normalización lingüística da vida municipal”. Nestes momentos xa se presentaban as mocións en galego, pero as actas seguían a escribirse en castelán.

1988

Ao longo do ano houbo nove sesións plenarias ordinarias e oito extraordinarias.

O 26 de abril o concelleiro Olimpio Arca Caldas (Partido Nacionalista Galego) presenta un escrito coa súa dimisión. No mes de xuño toma posesión como concelleiro Salvador Festa Nogueira.

Na sesión ordinaria do mes de maio a Sra. Alcaldesa advirte que a partir dese momento o Partido Nacionalista Galego vai actuar como Grupo Independente.

1989

Quince sesións extraordinarias e oito ordinarias. No pleno do nove do mes de marzo, por primeira vez, transcríbense as actas dun xeito mecánico.

No mes de novembro dáse conta de dous escritos de José Antonio Neira Rodríguez e José Carlos Mella Villar solicitando lles sexa admitida a súa renuncia como Concelleiros por motivos persoais.

No mes de decembro toman posesión os dous novos concelleiros: Orlando Cabanas Bouzón e Selesio Meda Herbojo.

1990

Once sesións ordinarias no ano e dez extraordinarias.

No mes de xaneiro a Sra. Alcaldesa renuncia a súa retribución económica por dedicación exclusiva ao resultar elixida senadora.

No mes de xuño preséntase un escrito do concelleiro José Bernardo Otero Rajoy presentando a súa dimisión por motivos persoais.

No mes de xullo toma posesión o concelleiro José Eusebio Porta Lorenzo.

1991

Ata o mes de xullo hai catro sesións ordinarias e nove extraordinarias.

Neste ano comezan a aparecer parte das actas en galego, especialmente informes das Comisións e escritos varios.

No mes de maio falece o concelleiro José Fernández-Novoa Rodríguez.

No mes de xullo hai nova corporación (eleccións do 26 de maio):

PARTIDO POPULAR:

Elvira Fernández Díaz
 Mario López Martínez
 Manuel Somoza Carbón
 Jesús Carlos Palmou Lorenzo
 Manuel Bernárdez Sanluís
 José Manuel Reboredo Baños
 Francisco Cora Castro
 Manuel Arca Castro

PSDEG-PSOE:

Jesús Manuel Tallón Maceira
 José Antonio Dono López
 Manuel Sanmartín Obelleiro
 Manuel Otero Espiño
 Selesio Meda Herbojo
 Gonzalo Figueiras Rey
 José Fernando Picaño

AIDAE (Agrupación de Independientes da Estrada):

Ramón Campos Durán
 Manuel Coto Ferreiro
 Alfonso Uzal Campos

BNG:

Manuel Anxo Rendo Lema
 Xosefina Pereira Rivas
 José Manuel Paz Vidal

Resulta elixido Alcalde da nova corporación *Jesús Manuel Tallón Maceira* con trece votos (Elvira Fernández: 8 votos).

Coa nova corporación e ata fin de ano hai seis sesións ordinarias e catro extraordinarias.

Na sesión ordinaria do mes de decembro a acta da sesión aparece redactada en galego agás os decretos, os informes das Comisións e o punto 8º de rogos e preguntas.

1992

Neste ano a maioría das actas teñen xa a meirande parte en galego, especialmente os puntos das ordes do día. Decretos, informes de Comisións e escritos varios seguen a aparecer en castelán. Nalgúns casos tampouco aparece en galego a introdución da sesión.

Teñen lugar nove sesións ordinarias e trece extraordinarias.

No mes de febreiro o concelleiro Selesio Meda Herbojo solicita integrarse no grupo mixto.

No mes de abril rexístrase o escrito de dimisión da concelleira Elvira Fernández Díaz por razóns persoais.

O mes seguinte toma posesión o concelleiro José Eusebio Porta Lorenzo.

Na sesión extraordinaria do 21 de xuño (e sen ausencias) preséntase unha moción de censura ó alcalde Xesús Tallón por parte do Partido Popular. O grupo popular ten nese momento once concelleiros pola unificación do PP cos Independientes. A moción resólvese con 12 votos a favor e 9 en contra. Toma posesión como novo alcalde *Ramón Campos Durán*.

A acta da seguinte sesión extraordinaria (no mesmo mes) está redactada en galego agás as lecturas dos Decretos e os escritos presentados.

No mes de xullo toda a acta está en galego, agás diversos escritos. No mes de novembro está redactada en galego na súa totalidade.

1993

A corporación municipal segue invariable durante todo o ano. Hai dez sesións ordinarias e catorce extraordinarias.

1994

Non se rexistran cambios na corporación municipal. Hai dez sesións ordinarias e nove extraordinarias.

1995

Antes das eleccións municipais hai cinco sesións ordinarias e catro extraordinarias. As eleccións do 28 de maio traen unha nova corporación, constituída o 17 de xuño:

PP

Ramón Campos Durán
 Jesús Carlos Palmou Lorenzo
 Alfonso Uzal Campos
 Mario López Martínez
 Manuel Somoza Carbón
 Manuel Bernárdez Sanluís
 José Manuel Reboredo Baños
 Manuel Coto Ferreiro
 Ana Mª Constenla Brea
 Francisco Cora Castro
 José Luis Barcala Rodríguez
 José Antonio Maceira Besteiro

PSOE-PSdG

Jesús Manuel Tallón Maceira
 José Antonio Dono López
 Manuel Sanmartín Obelleiro
 Manuel Otero Espiño
 Manuel Loureiro Loureiro
 José Fernando Picaño Riveira
 Gonzalo Figueiras Rey

BNG

Manuel Anxo Rendo Lema
 Amadeo Gonzalo Constenla Bergueiro

Alcalde: *Ramón Campos Durán* con 12 votos (Jesús Manuel Tallón Maceira 7 votos e Manuel Anxo Rendo Lema 2 votos).

Na nova corporación só hai unha muller. Ata o final de ano hai tres sesións ordinarias e oito extraordinarias.

1996

Dez sesións ordinarias e doce extraordinarias ao longo do ano.

Na sesión do mes de marzo o concelleiro Gonzalo Constenla roga o uso da linguaxe administrativa correcta cando se dirixan ás señoras e se traten como tales. No mes de maio preséntase a renuncia de Jesús Carlos Palmou Lorenzo ao cargo de concelleiro, por ser no-

meado Conselleiro de Xustiza, Interior e Relacións Laborais da Xunta de Galicia.

No mes de xullo rexistramos a posesión como concelleiro de José Ignacio Taboada Suárez en substitución, por renuncia, de Jesús Carlos Palmou Lorenzo.

1997

Segue a mesma corporación. Ao longo do ano celébranse dez sesións ordinarias e sete extraordinarias.

Na sesión ordinaria do mes de xuño o posto de Portavoz do Grupo Municipal do Partido Popular recae en José Manuel Reboledo Baños (pola dimisión de Jesús C. Palmou Lorenzo).

1998

Celébranse nove sesións ordinarias e cinco extraordinarias ao longo do ano. Na sesión ordinaria do mes de febreiro o concelleiro Fernando Picaño Riveira (PSOE) presenta formalmente a súa renuncia á condición de membro da Corporación.

No mes de abril toma posesión a concelleira Mª Jesús Taboada Constenla (PSdG-PSOE).

Na sesión do mes de setembro declárase loito oficial polo pasamento do concelleiro Manuel Coto Ferreiro.

No mes de novembro toma posesión José Antonio Constenla Ramos como concelleiro do Partido Popular.

1999

Antes das eleccións municipais celébranse cinco sesións ordinarias e catro extraordinarias.

As eleccións son o 13 de xuño e no mes de xullo hai xa nova Corporación:

PP

Ramón Campos Durán
Manuel Bernárdez Sanluís
Ana Mª Constenla Brea
Manuel Somoza Carbón
Alfonso Uzal Campos

José Manuel Reboredo Baños
 José Antonio Maceira Besteiro
 Manuel Ángel Soutelo Dopazo
 Manuel Arca Castro
 José Luis Barcala Rodríguez
 Manuel Rodríguez González
 Arturo Benito Brea Lea
 Manuel Castro Vilar
 Alfonso José Otero Durán

PSdG-PSOE

Manuel Otero Espiño
 Josefa Pernas Trasancos
 Manuel Loureiro Loureiro
 Gonzalo Figueiras Rey

BNG:

Manuel Anxo Rendo Lema
 Amadeo Gonzalo Constenla Bergueiro
 Isabel Ruíz Ferro

Alcalde: *Ramón Campos Durán* con 14 votos. Manuel Otero Espiño 4 votos e Manuel Anxo Rendo Lema 3 votos.

Só tres mulleres, unha por cada partido político.

Dende ese momento e ata final de ano houbo cinco sesións ordinarias e catro extraordinarias.

2000

Dez sesións ordinarias e oito extraordinarias.

No mes de maio renuncia ó cargo de Concelleiro Manuel Anxo Rendo Lema; no mes de xuño toma de posesión do concelleiro Xoán Carlos Castro Blanco (BNG).

2001

A corporación mantense sen cambios todo o ano.

Dez sesións ordinarias e cinco extraordinarias.

2002

A corporación mantense sen cambios todo o ano.

Doce sesións ordinarias e dúas extraordinarias.

2003

Ata as eleccións municipais houbo cinco sesións ordinarias e catro extraordinarias. Na sesión do mes de marzo acordouse loito oficial polo pasamento do concelleiro Manuel Bernárdez Sanluís.

Eleccións o 25 de maio e nova corporación municipal:

PP

Ramón Campos Durán
 José Antonio Maceira Besteiro
 Manuel Rodríguez González
 Manuel Somoza Carbón
 José Manuel Reboredo Baños
 Ana Mª Constenla Brea
 Manuel Arca Castro
 Alfonso Uzal Campos
 José Carlos López Campos
 José L. Barcala Rodríguez
 José Vicente Vicente
 Arturo Brea Lea

PSdG-PSOE

Manuel Otero Espiño
 Josefa Penas Trasancos
 Manuel Loureiro Loureiro
 Alfonso Manuel Sanmartín Carbón
 Gonzalo Figueiras Rey

BNG

Amadeo Gonzalo Constenla Bergueiro
 Isabel Ruíz Ferro
 Xoán Carlos Castro Blanco
 Raquel López Doce

Proclamación como Alcalde de *Ramón Campos Durán* por maioría absoluta (12 votos)

Catro mulleres na corporación. Ata fin de ano houbo tres sesións extraordinarias e cinco ordinarias.

2004

Mantense durante todo o ano a mesma corporación que realiza 12 sesións plenarias ordinarias e seis extraordinarias.

2005

Doce sesións ordinarias e seis extraordinarias.

No mes de maio preséntase o escrito de dimisión do concelleiro Alfonso Uzal Campos (PP) por motivos persoais e no mes de xuño, nunha sesión extraordinaria, toma posesión o concelleiro Alfonso José Otero Durán.

No mes de novembro preséntase escrito coa renuncia ao cargo do concelleiro de Amadeo Gonzalo Constenla Bergueiro (BNG) e no mes de decembro toma posesión de concelleira, adscrita ao grupo do BNG, Noa López Calviño.

2006

A corporación é a mesma durante todo o ano e celébranse 12 sesións ordinarias (unha por mes) e catro extraordinarias ao longo deste ano.

2007

No mes de xaneiro xubíbase o Secretario do Concello, José Armesto Rodríguez. A praza é ocupada por Pablo Portela Fernández.

Ano de eleccións municipais para formar unha nova corporación. Antes desa constitución celebráronse sete sesións plenarias ordinarias e tres extraordinarias.

En febreiro renuncia o concelleiro Gonzalo Figueiras Rey (PSdG-PSOE).

No mes de marzo toma posesión a concelleira Mónica Magariños Cobas (PSdeG-PSOE). Renuncia o concelleiro Alfonso Manuel Sanmartín Carbón (PSdeG-PSOE).

No mes de abril renuncia o concelleiro José Manuel Reboredo Baños (PP). Toma de posesión da concelleira María Jesús Taboada Constenla (PSdeG-PSOE).

O 16 de xuño hai nova corporación:

PSdG-PSOE

José Antonio Dono López

Manuel Otero Espiño

Manuel Sanmartín Obelleiro

María Montserrat Maceiras Vicente

Irene Aguiar Lale

Ana Asorey Brea

Mónica Magariños Cobas

Germán González Rodríguez

Manuel Loureiro Loureiro

PP

Miguel Ramón de la Calle Amaro

José Antonio Maceira Besteiro

Gisèle Maïssa Rodrigo

Cristina Goldar Soto

José Carlos López Campos

José Antonio García Villar

José Vicente Vicente

BNG

Raquel López Doce

Xoán Carlos Castro Blanco

Isabel Ruíz Ferro

CIDEGA

José Manuel Reboredo Baños

Juan Antonio Torres Álvarez

A Lei de Igualdade, *Ley Orgánica 3/2007 de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres*, foi aprobada polas Cortes xerais de España e publicada no BOE nº 71 de 23/3/2007. Na nosa corporación municipal hai neste momento oito mulleres entre 21 concelleiros.

Alcalde: *José Antonio Dono López* con 9 votos

“O BNG non presenta candidato á Alcaldía como consecuencia dun pacto suscrito entre BNG e PSOE a nivel nacional que implica facilitar o acceso á Alcaldía ao candidato que obteña a través do voto máis respaldo social, como

é o caso de D. José Antonio Dono López, quen, non obstante, non conta, en principio, coa maioría absoluta de votos para ser investido como Alcalde. Así o BNG non vai tratar de impedir o acceso do Sr. Dono López á Alcaldía, pero van absterse na votación”.

Ata final de ano haberá catro sesións ordinarias e sete extraordinarias.

2008

O día 25 de abril pasa a ocupar a praza de Secretario do Concello José Mª Naveira González, cargo que exerceu ata que se trasladou, dous anos despois.

Once sesións ordinarias e seis extraordinarias.

No mes de febreiro mediante un escrito, renuncia ao cargo de concelleiro Miguel Ramón de la Calle Amaro pola súa incorporación ao Consello Económico e Social da Universidade de Santiago de Compostela. Ana Pazos Bernárdez (suplente) presenta tamén a renuncia na mesma sesión plenaria.

No mes de abril toma posesión a concelleira Lourdes Loureiro Méndez (PP).

2009

Doce sesións plenarias ordinarias ao longo do ano e catro extraordinarias.

No mes de maio renuncia ao cargo de concelleiro Manuel Loureiro Loureiro e tamén se rexistran as renuncias anticipadas de Marcelino Brea Mella e Elena Nogueira García (suplentes).

No mes de xuño toma de posesión como concelleira Belén Louzao Vieites incorporándose ao grupo socialista.

No mes de outubro os concelleiros José Manuel Reboredo Baños e Juan Antonio Torres Álvarez pasan a ser considerados como concelleiros non adscritos.

2010

Incorpórase Marta Cajide Barbeito como Secretaria do Concello dende o mes de maio.

A corporación segue a ser a mesma durante todo o ano, celebrándose once sesións ordinarias e tres extraordinarias.

2011

Ano de eleccións municipais o 25 de maio. Antes celébranse cinco sesións ordinarias e cinco sesións extraordinarias do Concello pleno.

No mes de xuño ten lugar a sesión constitutiva da nova corporación:

PP

José Carlos López Campos
 Alberto Manuel Blanco Carracedo
 Amalia Goldar Cora
 Miguel Óscar Rancaño Brañanova
 Mª Ángeles Pais Carbia
 Juan Manuel Constenla Carbón
 José Ismael Pena Villamor
 María del Carmen Durán Lea
 Nemesio Ignacio Rey Pazos
 Lucía Seoane Rosende
 Óscar Alejandro Durán Barros

PSOE (PSdeG-PSOE):

José Antonio Dono López
 Belén Louzao Vieites
 Manuel Otero Espiño
 Manuel Sanmartín Obelleiro
 María Monstserrat Maceiras Vicente
 Manuel Paradela Abelleira
 Ana María Asorey Brea
 José Luis Picaño Riveira
 Germán González Rodríguez

BNG

Xosé Magariños Maceiras
 Sete mulleres entre vinte e un concelleiros.

Proclamación de Alcalde (despois da votación) *José Carlos López Campos* con 11 votos.

Ata fin de ano constatamos cinco sesións ordinarias e catro extraordinarias do Concello pleno. Marta Cajide exerce o seu cargo de Secretaria ata xuño 2011. Nese momento reincorpórase José M^a

Naveira González que permanece en excedencia temporal dende xuño de 2013. Desde ese momento o posto é ocupado provisionalmente por Mª Xesús Fernández Bascuas.

Bibliografía e fontes

Arquivo do Concello da Estrada: libros de actas das sesións plenarias.

FERNÁNDEZ BASCUAS, María Jesusa; Alcaldes estradenses, en *A Estrada, miscelánea histórica e cultural*, nº 7, 2004.

MARTÍNEZ MARÍN, Antonio.; *La Representatividad Municipal Española: Historia Legislativa y Régimen Vigente*. Universidad de Murcia. Secretariado de Publicaciones. 1989.

MIRAMONTES CARBALLADA, A.; Análise da xeografía electoral do Concello da Estrada (Pontevedra), *A Estrada, miscelánea histórica e cultural*, nº 9, 2006.